

ПРИНЦИП 1: Школа добре навчає кожного учня

"Класна школа пояснює, зацікавлює, дбає, щоби всі учні досягали щоразу кращих результатів і розвивали свої устремління"

Завдання 1А: Учні в центрі уваги

Суть завдання полягає у збереженні відмінностей і специфічних навчальних потреб учнів, а також у пристосуванні до їхнього способу навчання. Учителі, наприклад, на засіданні педагогічної ради, обговорюють шляхи поліпшення результатів навчання цілих класів, груп чи окремих учнів. Дискутують, на що звернути увагу. Можуть, наприклад, вибрати такі питання: *погіршення результатів 3-А класу, *низькі результати з математики в кількох класах. Планують, що робити, наприклад: *змінити стиль роботи з 2-А класом і допомогти його класному керівникові, *запропонувати індивідуальний план навчання учасникам олімпіади, *організувати цікавий конкурс

з математики у формі змагання між класами. І реалізують ці плани під опікою команди, відповідальної за завдання.

Завдання 1Б: Перевірмо, чого ми навчили

Ідеться про систематичну перевірку результатів навчання і посилення слабших сторін школи. Учителі, наприклад, під час зустрічі на педраді, обирають сферу знань і вмінь учнів, яку вони хочуть удосконалити. Можна вибрати один із предметів (математика) чи розділ (геометрія). Також можна вдосконалювати навички, важливі для вивчення багатьох предметів, наприклад, розуміння прочитаного. Учитель (чи група вчителів) опрацьовує інструментарій для визначення стандарту, приміром, мовний тест "Чи ти це розумієш?" За допомогою цього інструментарію учитель визначає рівень учнів у даній сфері. Планує дії, які мають поліпшити досягнення учнів (наприклад, через півроку занять) і проводить повторне замірювання.

Завдання 1В: Які висновки з результатів

Тут ідеться про систематичний аналіз успіхів у навчанні окремих учнів, груп і цілих класів. Учителі аналізують результати класних, домашніх робіт, іспиту в гімназії, тесту на володіння навичками тощо. Порівнюють, аналізуючи: * щомісячні, семестрові чи річні зміни у результатах учнів і цілих класів (графіки досягнень учня/класу), * різниці середніх досягнень між класами, * порівняння середніх оцінок тих самих учнів/класів з різних предметів тощо. Презентують ці порівняння іншим учителям і учням. Педрада робить з цього аналізу висновки, зокрема, про стиль оцінювання

й ефективність окремих педагогів, про мотивацію учнів/класів, а потім на підставі цих висновків готує рекомендацію щодо роботи вчителів. Цікавою формою ведення успішності учнів можуть бути учнівські залічкові книжки з оцінками та вказівками вчителів і описовою оцінкою. Реалізація завдання не вимагає публічного інформування про результати порівнянь між класами. Вони слугуватимуть, передусім, вчителям і не повинні створювати в школі атмосферу суперництва.

Завдання 1Г: Краще підготувати до іспиту

Учителі вирішують, як краще допомагати учням готуватися до іспитів. Проводять пробні іспити і спільно з учнями аналізують, що було для них складним. В результаті окремі класи готують свої "списки труднощів" (наприклад, проблеми з розумінням завдання чи з трактуванням першоджерела). Вчителі різних предметів та учні систематично працюють над цими елементами. При нагоді школа може з'ясувати, скільки учнів користується послугами репетиторів, і поміркувати, як звести до мінімуму це явище. У звіті слід оцінити наслідки реалізації заходів, подаючи, наприклад, результати порівняльних перевірок на початку і в кінці виконання завдання.

Завдання 1Г: Пояснюємо добре, навчаємо цікаво

Пропонуємо почати з вчительської дискусії "Як краще навчати", під час якої вчителі розповідають про свої сильні ("маю добрий контакт з класом", "чітко пояснюю навіть важкі поняття") і слабші сторони ("інколи мені бракує часу на новий матеріал", "не люблю оцінювати"). На педраді також обговорюють результати анкети "Яка наша школа". Після дискусії вчителі радяться, як покращити спосіб подачі

нового матеріалу, щоби * використовувати знання та вміння, які учні вже мають, * полегшити розуміння, а не лише запам'ятовування матеріалу, * справді зацікавити учнів. Вчителі обмінюються методичними ідеями, діляться дидактичними рішеннями. Створюють групи (пари), які співпрацюють для вдосконалення роботи на заняттях – обмінюються досвідом, відвідують уроки одне одного, інколи їх проводять разом.

Завдання 1Д: Як виховати людей із хобі?

Учителі дискутують, як пробудити зацікавлення учнів. Міркують, що їх самих (учителів) вабить у їхній сфері знань. Обговорюють, як своїми вподобаннями захопити учнів, як проводити заняття, щоби показати учням, що предмет цікавий. Учителі намагаються розпізнати зацікавлення й хобі учнів. Планують, як їх використати при викладанні різних предметів (наприклад, учень, який знається на рок-музиці, може на уроках англійської навчати друзів текстів пісень). Проводять опитування серед учнів, у яких позаурочних заняттях ті хотіли б брати участь. Відповідно до цього модифікують перелік додаткових занять, запропонованих школою, і передають учням інформацію про заняття в інших закладах, наприклад, у будинках культури.

ПРИНЦИП 2: Школа оцінює справедливо

"Класна школа оцінює справедливо. Учні знають, чого мають навчитися, знають і розуміють правила оцінювання".

Завдання 2А: Як краще інформувати про оцінювання?

Учителі чітко й доступно інформують учнів, чого будуть навчати в певному році, семестрі, навчальному розділі. Дбають, щоб учні зрозуміли, як їхні досягнення будуть оцінені на основі внутрішньошкільної системи оцінювання (ВСО) і погоджених з нею предметних систем оцінювання (ПСО). Ці правила можна написати на плакатах або організувати інформаційну зустріч для учнів та батьків. Учителі визначають, чого вимагатимуть від учнів, наприклад: "після першого семестру історії учень повинен уміти впорядковувати події на часовій шкалі й ідентифікувати сліди минулого в околиці". Вчителі співпрацюють для встановлення єдиної системи оцінювання й інформування учнів про вимоги. Завдання А найкраще виконати на початку року/семестру, але також можна пізніше, наприклад, починаючи новий навчальний розділ.

Завдання 2Б: Покращуємо оцінювання з окремих предметів

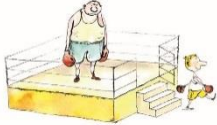
Учителі знайомлять учнів з принципами оцінювання на своїх уроках, а класний керівник інформує про принципи оцінювання поведінки. Кожен учень отримує інформацію в письмовому вигляді, наприклад, у формі довідки "Як я оцінюю" (зразок такої довідки – як вихідний варіант – доступний

на порталі www.gazeta.pl/klasa). Учень з неї довідається, за що його оцінюватимуть, якими є критерії оцінювання, як він може покращити оцінку тощо. Взятись за виконання цього завдання означає поліпшити й перевірити, чи внутрішньошкільна система оцінювання (ВСО) не потребує змін через зміни способу оцінювання з окремих предметів (ПСО).

Завдання 2В: **Оцінюємо так, аби допомагати вчитися.**

Якщо школа обирає це завдання, то починає з вивчення поглядів учнів. Перевіряє, чи знають вони вимоги, чи, на їхню думку, вчителі належним чином аргументують оцінки, вчасно інформують про перевірку тощо. Ознайомившись із відповідями учнів, школа зробить такі кроки, в результаті яких оцінки стануть кращим джерелом інформації для учня і заохоченням вчитися далі. Це може бути письмове обґрунтування правил оцінювання важливих контрольних робіт, використання елементів само- і взаємооцінювання учнів, зміна шкільних систем оцінювання (ВСО і ПСО), тренінги для вчителів та ін.

ПРИНЦИП 3: Школа вчить мислити і розуміти світ

“Класна школа вчить творчо і критично мислити, допомагає зрозуміти світ

і краще давати собі в ньому раду”.

Завдання 3А: **Чи ми вчимо мислити?**

Учителі аналізують – індивідуально і в групах – свої заняття, наскільки вони вчать творчо і критично мислити, розв’язувати проблеми й чи допомагають учням зрозуміти світ і сміливо думати, не боячись помилок. Учителі впроваджують на заняттях елементи для розвитку цих навичок. Це можуть бути як окремі вправи (наприклад, висування і перевірка гіпотез чи виявлення залежностей, у тому числі причинно-наслідкових зв’язків), так і цілі уроки (наприклад, тема: “Чи завжди реклама говорить правду?”) чи тривалі проекти (наприклад, розв’язання проблеми шкільного життя: “Як найкраще використати комп’ютерний клас після уроків?” чи місцевої

громадськості:

“Як ліквідувати стихійне сміттєзвалище у нашому лісі?”).

Завдання 3Б: **Добра програма, добрий підручник**

Учителі перевіряють, чи вибір програм і підручників у їхній школі добре продуманий, чи перед цим було зважено різні можливості, чи була дискусія між педагогами. Оцінюють наявні програми й підручники з погляду того, як вони сприяють формуванню творчого і критичного мислення, а також чи помагають учням зрозуміти світ, беручи до уваги реалії природи, політики, суспільства. Також учителі підтверджують свій вибір методичними, естетичними якостями, ціною підручника.

Вони

порівнюють

ці підручники і програми з іншими, доступними на ринку. Пропонують зміни: які програми чи підручники замінити, які програми модифікувати і узгодити між собою (наприклад, історія з українською мовою). Це завдання може впливати на рекомендації для наступного шкільного року.

Завдання 3В: **Фестиваль науки**

Школа організовує фестиваль науки під гаслом “Зрозуміти світ”. Учителі більшості предметів долучаються до цього проекту і допомагають учням показати досягнення сучасної науки (наприклад, “Чого ще не знаємо про Всесвіт?”, “Клонування – добре чи погано”). Учні також можуть похвалитися своїми дослідницькими міні-проектами (“Міський парк як екосистема”) чи підготувати навчальну виставу, наприклад, на історичну тематику (“Експедиція Христофора Колумба”). Це одне з тих завдань, у яких найважливішим є активізувати ідеї й активність учнів. Фестиваль має поєднати справжню освіту і добру гру. Він повинен виходити за рамки школи, учасниками мають бути родичі школярів, учні інших шкіл, представники місцевої громади. Дobreю нагодою для проведення фестивалю є, наприклад, День знань - 1 вересня або День захисту дітей – 1 червня.

Завдання 3Г: **Учень вивчає світ**

На уроках і позаурочних заняттях учні під опікою вчителя реалізують (індивідуально чи в групі) учнівські проекти, які вимагають критичного мислення та проведення наукових досліджень. Навіть

на простих завданнях можна вчитися формулювати запитання й гіпотези, перевіряти їх через самостійний пошук інформації, проведення простих спостережень і експериментів. Також можна учнів "кинути у воду", ризикуючи, що тема дещо перевищуватиме їхні можливості (наприклад, тема "Що розповідають вази про життя стародавніх греків" на основі проведеного в групах аналізу репродукцій ваз).

Завдання 3Г: Що чути у світі?

Вчителі допомагають учням зрозуміти сучасний світ. На уроках української мови, історії, суспільствознавства, а також на виховних годинах використовують "огляди газетних, радіо-, теле- та інтернет-новин", які підготували учні. Особливо цінною була б регулярна підготовка огляду новин

у рамках шкільної інтернет- чи стінгазети, шкільного радіо. Крім того, під опікою вчителів у школі проводять учнівські дебати на актуальну суспільну та політичну тематику.

ПРИНЦИП 4: Школа розвиває відчуття колективу, вчить співпереживати

"Класна школа розвиває відчуття колективу, робить учнів чуйними, вчить співпрацювати, діяти на користь інших і для загального блага".

ЗАВДАННЯ 4А: Як навчити співпраці?

Вчителі аналізують, чи достатньо використовується колективна праця учнів у виховній програмі школи, у програмах окремих предметів і сценаріях занять. Йдеться не лише про прості групові завдання, але й про створення навчальних ситуацій, під час яких діти і молодь вчать шукати порозуміння, компромісні рішення, розподіляти завдання й відповідальність тощо. Учителі аналізують разом з учнями переваги й труднощі роботи в групі: * чи учні слухали одне одного, * чи поважали іншу думку, * як розподіляли завдання і впоралися із їхнім виконанням, * як допомагали менш активним, * як зусилля всієї групи вплинули на отриманий результат. Такі аналізи можна проводити навіть у молодших класах.

ЗАВДАННЯ 4Б: Групові проекти

Вчителі різних предметів реалізують з учнями "групові навчальні проекти". Кожен клас принаймні раз на семестр бере участь у такому проекті. Проекти є елементом поглибленого вивчення окремих предметів і одночасно повинні допомогти учням навчитись працювати в групі над об'ємним і тривалим завданням (зазвичай, декілька тижнів), яке часто стосується різних предметів. Наприклад, у проекті "Річка говорить" учні, поділені на тематичні групи, досліджують історію поселення на річці, що тече через їхній населений пункт (історія), описують рослин і тварин річкової екосистеми (біологія), аналізують правові та суспільні проблеми, пов'язані з використанням

і охороною її берегів. Також проводять кампанію з відкриття біля річки невеликого парку (суспільствознавство).

ЗАВДАННЯ 4В: Праця для інших

Вчителі аналізують, чи створює школа для учнів достатньо можливостей працювати на користь інших, чи заохочує їх до суспільної активності, допомоги тим, хто її потребує. Чи наявні в школі організації виконують таку функцію, чи школа зміцнює молодіжне волонтерство? На виховних годинах учні і вчителі міркують: "Хто потребує нашої допомоги?" Шукають ідеї, як зробити щось для інших, створюють перелік таких потреб. Потім можуть, наприклад, заохотити учнів середніх

класів взяти участь в акції читання для учнів початкової школи, що розташована поблизу, або заохотити учнів технікуму чи ліцею – за згодою відділу соціального захисту – допомогти старшим особам чи людям з особливими потребами, які живуть біля школи, робити покупки.

ЗАВДАННЯ 4Г: **Наша мала і велика батьківщина**

Патріотичне виховання, пробудження любові як до малої, так і до великої Батьківщини присутнє в основі навчальних і виховних програм усіх шкіл. Проте вчителі зі своїм класом аналізують, наскільки виховна робота справді впливає на погляди учнів. Дискутують зі школярами, як формувати патріотичні почуття і любов учнів до малої батьківщини, як зацікавити їх історією своєї країни

і краю, як використати для цієї мети виховні години, уроки української мови, історії чи суспільствознавства. Усі класи пропонують дії – уроки, шкільні дебати, виставки, конкурси на тему малої і великої батьківщини. Спеціально відібрана комісія обирає найкращі пропозиції, які реалізуватимуться у школі.

ЗАВДАННЯ 4Г: **Молоді громадяни**

Завдання має на меті залучити учнів до громадських справ і дати їм можливість випробувати громадянські навички в реаліях самої школи. Вчителі допомагають учням обрати форму дії, наприклад: участь в акції Amnesty International для захисту в'язнів сумління, імітація засідань міської/сільської ради (на зразок сценарію уроку Громадянської Освіти у Муніципальній Школі або інших схожих уроків, які Центр громадянської освіти пропонує середнім і старшим класам), учнівські вибори з циклу "Молоді голосують", учнівські проекти "Молоді громадяни діють", шкільні дебати на тему погіршення законодавства в Україні, відвідання учнями засідання міської/сільської ради. У класній школі також активно працює учнівське самоврядування.

ПРИНЦИП 5: Школа допомагає повірити у себе, створює сприятливу атмосферу

"Класна школа допомагає учням повірити у себе. Тут панує доброзичлива атмосфера, сповнена взаємоповаги".

ЗАВДАННЯ 5А: **Повага, довіра, доброзичливість**

Учням роздають коротку анонімну анкету. Запитання торкаються їхніх стосунків з класним керівником та іншими вчителями, взаємної довіри і поваги. Учителі аналізують результати анкетування. Аналізують, як учні їх сприймають, як почуваються в школі, чи школа зміцнює відчуття безпеки і почуття власної гідності школярів тощо. Обговорюють, як покращити стосунки з учнями, і реалізують додаткові заходи, наприклад, організують семінари для вчителів. Школа шукає інші форми покращення стосунків між вчителями та учнями (наприклад, шкільний виїзд на природу, який готують змішані групи учнів і вчителів, або гра на зразок "20 запитань для вчителя" під час виховної години).

ЗАВДАННЯ 5Б: **Кожного можна за щось похвалити**

Класні керівники при співпраці з іншими вчителями шукають сильні сторони кожного (!) зі своїх учнів. Учителі намагаються оцінити їхні зусилля, досягнення, риси характеру. Помічають навіть поодинокі вияви позитивної поведінки тих школярів, про котрих радше не мали доброї думки. Вчителі складають список "Сильні сторони наших учнів". Одночасно на виховних уроках класний керівник заохочує учнів відповісти на те саме запитання, заповнюючи таблицю "Наші сильні сторони". Учителі проводять дидактичну і виховну роботу, беручи до уваги сильні сторони учнів. Це завдання полягає в тому, щоб зламати звичку концентруватися на недоліках, вадах і проблемах школярів. У звіті вкажіть, будь ласка,

як учителям у школі вдалося подолати цей бар'єр. Увага! В цьому завданні треба особливо зважати на збереження принципу анонімності у відповідях учнів.

ЗАВДАННЯ 5В: Кодекс нашої школи

Вчителі аналізують, чи правила поведінки школярів зрозумілі, що можна, а чого не можна в школі робити. Яке покарання за порушення шкільних норм? Вчителі перевіряють, чи учні знають ці правила, і вирішують, як їх поширити. Просять учнів «перекласти» правила, записані в статуті та інших шкільних документах, на ближчу для них мову і створити «Кодекс нашої школи». Його можна, наприклад, написати на плакатах і розвісити на шкільних стінах, представити на спеціальних заняттях, а також подати у формі дотепного коміксу або шкільної вистави. Завдання 5В створює нагоду модифікувати шкільні правила, наприклад, додати якісь нові чи зробити чіткішими санкції, а також переосмислити спосіб оцінювання поведінки учнів.

ЗАВДАННЯ 5Г: Школа без насильства

На підставі розмов з учнями і результатів додаткової короткої анкети вчителі аналізують проблему насильства у Вашій школі. Йдеться як про фізичне насильство – агресію, побиття, крадіжки – так і про психологічне – приниження, образи, ізолювання, відштовхування однокласника/однокласниці. Дискутують про це з учнями. Планують дії із профілактики та запобігання: * формують групу для виконання завдання, яку можна назвати «шкільною групою боротьби з насильством» (за участю учнів), * опрацьовують систему безпечного для учнів інформування про випадки насильства, * організують шкільну навчальну акцію під гаслом «Не заплющуй очей». Обдумують, як формувати в учнівській спільноті приязні стосунки, як зробити так, щоб учні підтримували одне одного, не завдаючи собі травм і не принижуючи особистої гідності. Також можна шукати допомоги спеціалістів, наприклад, проводити семінари для вчителів на тему запобігання насильству чи тренінги для учнів.

ЗАВДАННЯ 5Г': Школа без шкідливих звичок

Вчителі переглядають профілактичні дії, які здійснює школа. Замислюються над тим, як результативніше вберегти учнів від шкідливих звичок і навчити здоровому способу життя. Розмовляють про це з учнями. Перевіряють, чи всім абсолютно зрозуміло, що школа не толерує цигарки, алкоголь і наркотики. Діють відповідно до масштабу проблеми: проводять додаткові профілактичні заняття, запрошують спеціалістів, наприклад, з психолого-педагогічної консультації, заохочують школярів, щоб вони самі організували плакатну акцію або кампанію в іншій формі. Опрацьовують разом з учнями декларацію «Наша школа без шкідливих звичок».

ЗАВДАННЯ 5Д: Батьки ближчі до школи

Вчителі разом з представниками від батьків (наприклад, зі шкільної ради і/або з представниками окремих класів) радяться про те, як спонукати батьків до участі у шкільному житті. Як школа може краще інформувати їх про навчання і поведінку їхніх дітей? Як краще дізнаватися у батьків їхню думку на це і співпрацювати з ними у виховному й навчальному процесі? Школа проводить відповідне анкетування серед батьків і заохочує їх подавати ідеї про те, як модифікувати спосіб проведення батьківських зборів чи днів відкритих дверей, як покращити систему швидкого інформування про успіхи та проблеми учнів. Для реалізації цього завдання потрібна наполегливість, щоб подолати пасивність і страхи у багатьох батьків. Допомогти тут може ближче

знайомство вчителів з батьками, скажімо, під час відпочинку класу на природі, на шкільному новорічному святі, волейбольному матчі.

ПРИНЦИП 6: Школа готує до майбутнього

"Класна школа готує до життя в сучасному світі. Навчає іноземних мов, користування комп'ютером та інтернетом, провадить до світу культури".

ЗАВДАННЯ 6А: Як навчаємо мови?

Вчителі аналізують, чи школа ефективно навчає іноземної мови, розвиває вміння усного й письмового спілкування. Чи сприяють цьому форми дидактичної роботи і методи оцінювання досягнень учнів? Чи забезпечені систематичність і неперервність навчання? Вчителі-мовники у співпраці

з іншими педагогами обдумують, як ефективніше навчати мови на уроці, а також опрацьовують пропозиції заходів, які б забезпечили живий контакт з мовою: показ фільмів чи перегляд телепрограм в оригіналі, шкільні пісенні фестивалі чи конкурси перекладу пісень молодіжних груп, листування з учнями з-за кордону (також через інтернет), театральна вистава іноземною мовою, запрошення іноземців, які мешкають поблизу.

ЗАВДАННЯ 6Б: Доступний комп'ютер та інтернет

Вчителі аналізують, чи достатньо використовують комп'ютер та інтернет при вивченні конкретних предметів, а також наскільки детально на уроках інформатики (і поза ними) учні вчаться користуватися комп'ютером та інтернетом. Ідеться тут переважно про три основні вміння: писати й редагувати текст, користуватися електронною поштою, користуватися можливостями інтернету. Вчителі перевіряють, як оцінюють це самі учні, а потім опрацьовують програму використання комп'ютерів у вивченні різних предметів. Використовуючи власні знання й ідеї школярів, вони створюють "банк завдань на комп'ютері та в інтернеті", куди входять приклади сценаріїв занять, повчальних і цікавих вправ, учнівських проектів, корисних інтернет-адрес. Потім "банк" використовують у шкільній роботі.

ЗАВДАННЯ 6В: Більше культури

Вчителі аналізують, на якому рівні їхня школа знайомить учнів з українською і світовою культурною спадщиною й спонукає до участі в культурних заходах. У співпраці з учнями вони опрацьовують програму дій, які мають покращити контакт з культурою і підтримати власну творчість школярів. Це може означати поглиблення освіти у сфері культури на уроках з окремих предметів, створення "культурного канону підлітка", тобто формування каталогу найважливіших програмних літературних творів, авторів, цитат, музичних композицій, картин (наприклад, по десять у кожній категорії). На позаурочних заняттях можна реалізувати такі проекти, як, скажімо, "Сліди минулого – учні опікуються пам'ятками". Також школа з класом організовує старанно продумані походи в театр, кіно, на виставки, до музею, а також шкільні культурні події. Такою

шкільною подією може стати фестиваль "Більше культури", під час якого учні презентуватимуть свої художні, літературні, музичні здобутки, виступатиме шкільний театр чи хор.

ЗАВДАННЯ 6Г: Учні йдуть до Європи

Завдання вчителів – виробити ціннісні форми європейської освіти, котрі б зацікавили учнів. Використовуючи наявні програми, пропозиції учнів і свої ідеї, вчителі проводять урок або цикл занять під гаслом "Наше майбутнє в Європі", пояснюючи проблеми, пов'язані із входженням до Європейського Союзу, наприклад, Польщі, і готуючи учнів до знайомства з інституціями й мешканцями інших європейських держав. Можна також запропонувати учням участь в одній із програм європейської освіти.

ЗАВДАННЯ 6Г: Діють самостійно, дають собі раду

Учителі разом з учнями міркують над тим, на якому рівні вимагають від них: самостійного пошуку інформації, її вибору й опрацювання, планування роботи і виправлення допущених помилок. Чи готують вони своїх учнів до життя поза шкільними стінами, до ефективного використання великої кількості інформації, доступної сучасній людині? Вчителі опрацьовують додаткові заняття і вправи, які формують такі вміння – від розуміння розкладу руху потягів до комплексного збору інформації про пропозиції подальшої освіти для учнів, що закінчують школу. Такі завдання можна запровадити як на уроках з окремих предметів, так і у триваліших учнівських проектах, наприклад, "Як обрати навчальний заклад", "Робота для молоді".

Матеріал доступний на умовах ліцензії Creative Commons із зазначенням Авторства – Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна Публічна Ліцензія